

FM: 2020. gadā lielāko devumu patēriņa cenu izmaiņās noteica pandēmija

Publicēts: 14.01.2021.

[Jaunami](#)

Patēriņa cenu līmenis 2020. gada decembrī, salīdzinot ar novembri, palika nemainīgs, tomēr salīdzinājumā ar iepriekšējā gada decembri tas samazinājās par 0,5%, liecina jaunākie Centrālās statistikas pārvaldes dati. Tādējādi deflācija Latvijā ir fiksēta jau piekto mēnesi pēc kārtas. Kopumā preču cenas 2020. gada decembrī gada griezumā samazinājās par 1,4%, ko lielā mērā ietekmēja degvielas, gāzes, siltumenerģijas, apģērbi, apavu, kā arī atsevišķu pārtikas preču cenu kritums. Savukārt pakalpojumu cenas turpināja palielināties un gada griezumā bija par 1,6% augstākas. Pakalpojumu cenu kāpumu veicināja veselības aprūpes, izglītības, ēdināšanas, kā arī atpūtas un kultūras pakalpojumu cenu pieaugums.

Kopš 2020. gada aprīļa kopējā inflācijas aina Latvijā ir būtiski izmainījusies. Ja vēl pērn janvārī un februārī gada inflācija pārsniedza 2%, tad 2020. gada maijā un jūnijā pirmo reizi kopš 2016. gada vidus bija fiksēta deflācija. Jūlijā bija atgriezies inflācija un patēriņa cenas gada laikā pieauga par 0,5%, ko lielā mērā ietekmēja pārtikas cenu pieaugums. Savukārt jau augustā atkal bija fiksēta deflācija, ar paātrinājumu turpmākajos mēnešos līdz 2020. gada beigām.

Straujš patēriņa cenu kritums samērā īsā laika periodā ir saistīts ar Covid-19 pandēmiju un ar tās izraisītajām sekām, kas pasaules tirgos galvenokārt izpaudās naftas cenu samazinājumā, kā arī straujā pieprasījuma kritumā ar tūrisma nozari saistītiem pakalpojumiem, piemēram, aviopārvadājumiem un izmitināšanas pakalpojumiem. Par spīti tam, ka septiņos 2020. gada mēnešos bija fiksēta deflācija, patēriņa cenu līmenis pērn vidēji bija par 0,2% augstāks nekā 2019. gadā, kas precīzi atbilst Finanšu ministrijas prognozētajam līmenim. Sasniegtais patēriņa cenu līmenis 2020. gadā bija zemākais pēdējo četru gadu laikā.

Lielāko devumu patēriņa cenu izmaiņās gan 2020. gada decembrī, gan 2020. gadā kopumā nodrošināja degvielas cenu kritums, kas bija saistīts ar strauju naftas cenu kritumu pasaules biržās pērnā gada pavasarī. Ja vēl 2020. gada janvārī 95. markas benzīna vidējā cena Latvijas benzīntankos bija 1,331 eiro par litru, kas bija par 12,6% augstāka nekā iepriekšējā gada janvārī, tad maijā šīs markas benzīna vidējā cena samazinājās līdz 1,001 eiro par litru, kas bija jau par 24,1% lētāka nekā 2019. gada maijā. Tādējādi pērnā gada maijā fiksētais benzīna cenu samazinājums bija straujākais kopš 1998. gada.

Dīzeļdegvielas cenu izmaiņas šajā periodā arī bija līdzīgas. Kopš pandēmijas sākuma, naftas cena vairāk nekā dubultojās un 2020. gada beigās Brent markas jēlnaftas cena gandrīz sasniedza 52 ASV dolārus par barelu. Tomēr sasniegtais cenu līmenis joprojām bija zemāks nekā 2019. gadā. Tādējādi 2020. gada decembrī degvielas cena joprojām bija par 11,9% zemāka nekā pirms gada, taču kritums jau nebija tik spēcīgs kā pērnā gada pavasara mēnešos. Kopumā 2020. gadā degviela bija par 10,6% lētāka nekā 2019. gadā. 2021. gada sākumā naftas cena pasaules biržās turpināja palielināties. Sagaidāms, ka līdz šā gada martam degvielas cenu kritums Latvijas benzīntankos saglabāsies, bet gada otrajā pusē atjaunosies samērā straujš degvielas cenu pieaugums.

Būtisks jēlnaftas cenu samazinājums ietekmēja ne tikai degvielas, bet arī citu energoresursu cenas. 2020. gada decembrī gāzes un siltumenerģijas cena bija attiecīgi par 12,0% un 9,0% zemāka nekā iepriekšējā gada attiecīgajā mēnesī. Savukārt 2020. gadā kopumā gāze bija par 15,5% lētāka, bet siltumenerģija par 3,6%. Gāzes un siltumenerģijas tarifi ir administratīvi regulējami, tomēr tiek pielietota atšķirīga tarifa metodoloģija, tāpēc gāzes un siltumenerģijas cenu izmaiņas 2020. gadā kopumā jūtami atšķiras. 2021. gada pirmajā pusē gāzes cena nemainīsies un būs aptuveni 2019. gada pirmā pusgada cenas līmenī, kamēr siltumenerģijas cena būs lētāka aptuveni par 7% attiecīgajā periodā.

Ārvalstu tūristu skaita būtisks kritums negatīvi ietekmēja to pakalpojumu cenu dinamiku, kas izteikti bija orientēti uz tiem. Izmitināšanas pakalpojumu cenas 2020. gada decembrī samazinājās par 8,9%. Arī īres tirgu, kurā toni galvenokārt nosaka aktivitāte Rīgā, ietekmēja pandēmijas ierobežojošie pasākumi. Mazāks pieprasījums pēc īres dzīvokļiem Vecrīgā un Rīgas centrā,

ko izirē galvenokārt ārvalstu viesiem, mazināja mājokļa īres cenu par 2,3%. Līdzīgs cenu kritums iepriekš minētajās pakalpojumu grupās fiksēts arī kopumā 2020. gadā.

Jāatzīmē, ka iebraucošo ārvalstu tūristu skaits Latvijā 2020. gada periodā no marta līdz oktobrim bija par 68% mazāks nekā attiecīgā periodā iepriekšējā gadā. Ieviestie ierobežojumi Covid-19 vīrusa izplatības mazināšanai ietekmēja ne tikai iebraucošo tūristu skaitu no ārvalstīm, bet ierobežoja arī Latvijas iedzīvotāju iespēju doties uz ārvalstīm. Tādējādi pasažieru aviopārvadājumu cenas arī būtiski samazinājās, pērnā gada decembrī samazinoties par 12,4%, bet 2020. gadā kopumā par 4,3%.

Augstākminēto preču un pakalpojumu cenu kritumu gan pērnā gada decembrī, gan 2020. gadā kopumā nedaudz kompensēja pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenu pieaugums. Pērnā gada decembrī šīs preču grupas cena gada griezumā palielinājās par 1,1%. Tomēr, šāds pārtikas cenu kāpums ir aptuveni trīs reizes zemāks nekā gada sākumā. 2020. gadā kopumā pārtikas un bezalkoholisko dzērienu preces sadārdzinājās par 2,4%. Pārtikas cenas lielā mērā ir atkarīgas no tendencēm pasaulē un pērn pasaulē kopumā bija vērojams pārtikas cenu pieaugumus, ko lielā mērā ietekmēja Āfrikas cūku mēra uzliesmojums Ķīnā, kā arī atsevišķu pārtikas kultūru sliktā raža, kā arī Covid-19 krīze, mazinot pārtikas patēriņu restorānos un viesnīcās.

Ņemot vērā lēno energoresursu cenu pieaugumu pasaulē, ieviestos ierobežojumus pakalpojumu sektoros Latvijā, kā arī Covid-19 negatīvo ietekmi uz tūrisma nozarēm, sagaidāms, ka deflācija Latvijā saglabāsies vismaz līdz 2021. gada pavasara sākumam. Savukārt turpmākā patēriņa cenu dinamika būs atkarīga no ekonomiskās aktivitātes gan Latvijā, gan pasaulē kopumā.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-2020-gada-lielako-devumu-paterina-cenu-izmainas-noteica-pandemija>